

Slovensko ljudstvo enotno

V zvezi z dogodkom, ki se je pripetil v noči med 4. in 5. oktobrom v Ljubljani, ko je oddelek vojaške policije vdrl v poslopje, kjer je bil štab Teritorialne obrambe Slovenije in ga zasedel, so slovenske stranke, ki imajo predstavnike v slovenskem parlamentu, objavile skupno izjavo. Objavljamo jo v celoti na tem mestu, saj izraža stališče vsega slovenskega ljudstva do nezaslišanega dejanja sredi slovenske prestolnice.

»Demokratske slovenske stranke, berno v izjavi, zastopane v skupščini Republike Slovenije, ogorčeno protestirajo proti provokativnemu "zavarovanju" vojaškega objekta na Prežihovi ulici, kjer je deloval tudi del RŠTO. To agresivno dejanje ocenjujemo kot poskus simbolne razveljavitve suverenosti Republike Slovenije, ki izpoveda ljudi k agresivnemu odzivu. S tem poskušajo spremeniti miren prehod v politični pluralizem in konfederalni položaj Slovenije v Jugoslaviji oziroma njen miren razhod v nasilen mednarodni konflikt in izsiljeno odcepitev.

Tako ravnanje je potrebno tistim silam v Jugoslaviji, ki to državo že nekaj let razbijajo in onemogočajo, da bi nastali pogoji za demokratičen dogovor legitimnih predstavnikov republik, narodov in narodnosti, o skupnem življenju ali mirnem sožitju v povsem samostojnih suverenih državah.

Slovenski narod in ljudstvo Slovenije sta v najtežjih trenutkih svoje zgodovine znala obraniti svojo svobodo. Danes je Republika Slovenija država, ki deluje in bo svojo suverenost branila.

Stranke, zastopane v slovenskem parlamentu, bomo odločno vztrajale pri sklepih sprejetih v skupščini Republike Slovenije. Zato s to izjavo odklanjamo nasedanje provokacijam in izpričujemo enotno podporo državljanov Slovenije odločitvam legitimnega državnega vodstva Republike Slovenije.

Ko se je v petek, 5. t.m., razširil glas o vznemirljivih dogodkih v Sloveniji, je deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar izjavil za Televizijo Slovenije: »Položaj v trenutku, ko to snemamo, še ni povsem jasn. Slovenska skupnost pa je izredno zaskrbljena, ker se ponovno kaže, da so nekateri v Jugoslaviji za politiko moči, nespoštovanja suverenosti, za prisilno skupnost in dvojne mere.

dalje na 2. strani ■

Deželni poslanec Brezigar na zborovanju v Lizboni

Vloga jezikovnih manjšin v Evropi 1993

V Lizboni se je v soboto končal zbor predstavnikov zahodnoevropskih občin in dežel. Udeležencev je bilo več kot dva tisoč, prišli pa so iz 18 držav. Letos so bile prvič zastopane tudi nekatere vzhodnoevropske države. Na predlog deželnega svetovaleca Slovenske skupnosti Bojana Brezigarja so v sklepno poročilo vnesli točko, ki govori o tem, da morajo krajevne in deželne uprave v Evropi uresničevati določila v korist manjšinskih jezikov in kultur. O tem je govoril tudi predsednik deželnega odbora Furlanije - Julijske krajine Biasutti. Brezigarjev popravek k osnutku sklepnega dokumenta so odobrili soglasno.

Deželni poslanec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar se je v svojem posegu najprej vprašal, kakšna bo vloga jezikovnih manjšin leta 1993 v Evropi in kako se večnarodnostna in multikulturalna Evropa sklada s procesom evropske integracije. V tej zvezi se je B. Brezigar skliceval na obširno poročilo predsednika deželne vlade Furlanije Julijske krajine Biasuttija, ki je naglasil, da se evropska integracija ne more omejiti na gospodarsko sodelovanje in integracijo, temveč mora nujno zaobjemati tudi kulturno področje. Kulturna integracija pa nikakor ni nekakšna kulturna uravnilovka, temveč jo je treba smatrati za vrednotenje vseh kultur, ki so značilne za staro celino. Brezigar meni, da je jezikov-

na problematika bistvene važnosti za evropsko stvarnost. Tudi vprašanje posameznih jezikov je po njegovem eden izmed evropskih dejavnikov.

Poslanec Brezigar je ugotovil, da imamo že v Evropski skupnosti deset uradnih jezikov. Pričakovati je treba, da se bodo evropskemu integracijskemu procesu v prihodnjih letih pridružile druge države, zaradi česar bo treba določiti enega ali več združevalnih jezikov z edinim namenom, da se omogoči dialog in hkrati neposredni stik med državljani nove Evrope. To pa nikakor ne pomeni odpovedi specifičnosti posameznih držav in narodov ter dežel, ki morajo za vsako ceno ohraniti svoje jezikovno bogastvo.

Poslanec Brezigar je nato omenil številne listine, ki v okviru evropskih institucij predvidevajo zaščito in vrednotenje manjšinskih jezikov, pri čemer je poudaril, kako se evropski parlament in Evropski svet dobro zavedata, da grozi nekatere manjšinskim jezikom izginotje. Zato je po njegovem nujno, da posamezne države sprejmejo takojšnje ustrezne in učinkovite ukrepe.

Brezigar meni, da bi marsikaj koristnega lahko v tej zvezi naredile krajevne oblasti. Dežele, pokrajine in občine so v neposrednem stiku z manjšinsko stvarnostjo in dobro poznajo manjšinsko problemati-

dalje na 2. strani ■

Slovenska skupnost na pogovoru z zunanjim ministrom De Michelisom

Zunanji minister De Michelis se je v petek, 5. oktobra, udeležil zasedanja predstavnikov trgovinskih zbornic jadranskih mest Italije, Jugoslavije, Albanije in Grčije v Trstu. Ob tej priložnosti je sprejel tudi nekaj zastopstev italijanske manjšine v Jugoslaviji in slovenske manjšine v Italiji.

Daljši razgovor sta imela z ministrom, ki ga je spremljal sodelavec Giorgio Casadei, deželni tajnik in predsednik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar in Marjan Terpin. Ministru De Michelisu sta izročila spomenico Ssk o vprašanjih zaščitnega zakona. V razgovoru sta poudarila, da Slovenci v Italiji pričakujemo, da bodo italijanske oblasti prilagodile svoja stališča do

Slovencev pomembnemu in odprtemu dokumentu o pravicah manjšin, ki ga je sam De Michelis predstavil na Konferenci o evropski varnosti in sodelovanju v Københavnu preteklega 6. junija. Sedanji vladni osnutek zaščitnega zakona namreč ne dosega omenjene ravni in celo krši črko in duha Londonskega memoranduma in Osimskega sporazuma.

Razgovor se je nato razširil še na vprašanje zakona za obmejna področja in na položaj v Sloveniji. Minister je obljubil, da bo posegel v korist pospešitve zakonodajnega postopka za zaščitni zakon. Dodal je še, da so sprejemljivi »razumni popravki« sedanjega besedila. O Italiji je dejal, da bi morala biti zgled

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 14. oktobra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Marco Polo«, dramatisirana zgodba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.50 V studiu z vami: Sergej Verč; 16.00 Šport in glasba; 17.30 V studiu z vami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 15. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Vozlišča; 9.30 Doživljati rojstvo; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Slovenska lahka glasba; 12.00 Portreti in srečanja; 12.40 Mešani zbor Standrež; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »Tako ali drugače?«; 14.30 Naravoslovje malo drugače; 16.00 Simfoniki RTV Slovenija; vodi Martin Fischer-Dieskau; violinistka Monika Skalar, violist Franc Avsenek; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.40 Mladi val (Kinotto); 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 16. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Zalostne zgodbe o veselih Kraševcih; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Vsak je svoje starosti kovač; 12.40 Pevska skupina Števerjan; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Aktualnosti; 16.00 Simfoniki RTV Slovenija; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Goriške gostilne; 17.40 Mladi val; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 17. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Glej, kaj ješ; 12.40 Dekliški zbor Devin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Znani ansambli; 16.00 Skladatelj Jani Golob; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Literarne podobe; 17.40 Mladi val; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 18. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Slovenski esej; 9.30 Čas trobentic in čas kostanja; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Demetra, pridobljena zemlja; 12.40 Mešani zbor Pod lipo iz Špetra; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Dekliški zbor Glasbene matice iz Trsta; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Jugoslavija po letu 1945; 17.40 Mladi val; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 19. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 To je življenje; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Moški zbor Novi Sv. Anton iz Trsta; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Narodnozabavna glasba; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotichek: »To pa si velja zapomniti!«; 14.30 Od Milj do Devina; 16.00 Antologija slovenske violinske glasbe: violinist Tomaž Lorenz, pianistka Alenka Šček; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 17.40 Mladi val; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 20. oktobra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Vrahe in čarovnije pri nas; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Cankarjevem domu v Ljubljani; 12.00 Režija in Kanalska dolina; 12.40 Mešani zbor Podgora; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Oddaja iz Benečije; 16.00 Prvonagrajenci letošnjega tekmovanja glasbenih šol Slovenije v Velenju; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Spreminjanje etnične strukture v Jugoslaviji; 18.00 Federico Garcia Lorca: »Dom Bernarde Albe«, radijska igra; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Socialisti spet prvi v Avstriji

V Avstriji živahno komentirajo izide parlamentarnih volitev z dne 7. t.m. Proti napovedim je socialistična stranka obdržala in celo povečala svojo moč, vendar je veliki zmagovalec volitev liberalce Haider, ki je pridobil 15 poslanskih mest, tako da jih ima zdaj 33. Tudi zeleni so napredovali od osmih na devet poslancev.

Socialisti so izvolili 81 poslancev (enega več), težke izgube pa so utrpeli predstavniki Ljudske stranke, ki imajo zdaj 60 poslancev, izgubili pa so jih 17. Vse kaže, da se bo ponovila koalicija med socialisti in Ljudsko stranko, ker zaenkrat vsi odklanjajo povezavo s Haiderjem. Jasno pa je, da bo v primeru ponovitve velike koali-

cije Ljudska stranka izgubila nekaj mest v vladi. Ohranjeno moč socialistov, ki so jim vsi napovedovali nazadovanje, komentatorji razlagajo z velikim ugledom kanclerja Vranitskega.

—o—

REKORD V JUGOSLOVANSKEM TURIZMU

V prvih osmih mesecih leta je bilo v Jugoslaviji manj turistov kot lani v istem obdobju, zaslužek pa je rekorden. Do konca avgusta je znašal skoraj dve milijardi dolarjev, kar je za 41 odstotkov več kot v prvih osmih mesecih preteklega leta. V Beogradu računajo, da bo do konca leta devizni dohodek presegel dve milijardi in pol dolarjev. Dejstvo, da je bil zaslužek s turizmom kljub znatnemu padcu števila gostov rekorden, si je treba pač razlagati s cenami, ki so bile letos v Jugoslaviji krepko višje v primerjavi s preteklim letom. Prav zaradi visokih cen, predvsem v izvenpenzijskih uslugah, se jugoslovanski turistični operaterji bojijo prihodnje sezone.

»DAN MAŠČEVANJA«

Libija je 7. t.m. proslavljala 20. obletnico, kar so izgnali Italijane iz države. Praznik je znan kot »Dan maščevanja«. Glavna svečanost je bila v obmorskem mestu Misurata, 200 kilometrov vzhodno od Tripolisa.

VLOGA JEZIKOVNIH MANJŠIN V EVROPI 1993

■ nadaljevanje iz strani 1

ko. Ne glede na centralistično politiko osrednjih vlad bi krajevne oblasti — je naglasil poslanec Brezigar — v okviru lastnih pristojnosti mogli učinkovito ukrepati v korist jezikovnih manjšin. To vprašanje bi morali vsekakor poglobiti. Zato je Brezigar predlagal, naj zbor predstavnikov občin in dežel o tem razpravlja na enem prihodnjih zasedanj.

Slovensko ljudstvo...

■ nadaljevanje s 1. strani

Mi smo ob zapletih prejšnjih dni že jasno poudarili, da Slovenska skupnost podpira izbire demokratično izvoljenega slovenskega parlamenta in stoletno težnjo našega naroda po suverenosti. Zato smo zaskrbljeni, predvsem pa solidarni.

Želimo, da bi pravladali zdrava pamet, mirna kri in demokratično reševanje konfliktov, a ne za ceno doslednega zagovarjanja življenjskih koristi našega naroda.

Že nekaj dni prej, ko je prišlo do napadov zveznega predsedstva in pa vojske na slovenski parlament, je Ssk v tiskovnem poročilu ugotavljala, da je »jasno, da smo priča koncu zgodovinskega obdobja,« in še: »Zadnji dogodki žal dokazujejo, da po eni strani niso bile presežene stare hegemonistične težnje in slepi dvojne mere, po drugi pa da je bila polstoletna narodnostna politika enopartijskega komunističnega sistema kljub deklariranemu bratstvu in enotnosti neuspešna.«

Slovensko ljudstvo je po svojih zakonito in demokratično izvoljenih predstavnikov odločno in enotno zavrnilo ter obsodilo nasilno dejanje, s čimer je zgovorno pokazalo, da se bo proces demokratizacije nadaljeval in da se jugoslovanska kriza more rešiti le s pogovori in pogajanjem med suverenimi republikami in svobodnimi narodi.

Združeni narodi in otroci

Zaradi vojne, lakote in bolezni umre na svetu vsak dan približno 40.000 otrok. Ob tem grozljivem podatku se je že marsikdaj zdržnila vest mednarodne javnosti, zdaj pa so Združeni narodi posvetili temu problemu vrhunski sestanek, kot ga zgovina svetovne organizacije še ne pozna. Nad 70 državnih, oziroma vladnih poglavarjev se je konec septembra udeležilo v stekleni palači v New Yorku vrhunskega sestanka, na katerem so razpravljali o tem, kako bi pomagali najmanjšim žrtvam nasilja in drugih nesreč v svetu. Pripravljena je bila resolucija, po kateri naj bi se država obvezala, da bodo iz svojih proračunov pomenile več sredstev za pomoč otrokom po svetu. V času, ko so konferenco šele sklicevali, so vsi optimistično mi-

slili, da bodo ti prispevki zdaj končno lahko izdatno višji, saj se je v svetu začelo novo obdobje pomiritve po dolgotrajni hladni vojni med Vzhodom in Zahodom, nepričakovana huda kriza v Zlatu in stroški, ki so z njo povezani že zdaj, ne glede na morebitno vojno, zmanjšujejo možnosti, da bi najmlajši prebivalci sveta uživali vsaj nekaj sadov mednarodne pomiritve, zdaj spet zasenčene z oblaki vojnih groženj. Vrhunski sestanek pa je kljub temu skušal opraviti vsaj nekaj svoje prvotno zamišljene naloge.

Papež Janez Pavel II. je zborovalcem naslovil poslanico, v kateri je med drugim poudaril, da se pridružuje krikom vseh otrok, ki prosijo za ljubezen in za najosnovnejše pravice živih bitij.

V petek bo premiera Hlapcev

Slovensko stalno gledališče v Trstu bo pričelo svojo sezono z odrsko uprizoritvijo drame Hlapci Ivana Cankarja, v kateri bosta poleg naši publiki že znani igralcev nastopila tudi dva gosta iz Ljubljane: Roman Končar v vlogi učitelja Jermana in Ivo Ban, ki bo poosebljal kovača Kalandra. Hlapci so doživeli svojo krstno uprizoritev prav v Trstu in treba je povedati, da je to delo vedno izzvalo polemike. Glede na spremembe, do katerih je prišlo v Sloveniji in sploh v vsej vzhodni Evropi, je ta Cankarjeva drama še bolj aktualna in v tej novi luči si je interpretacijo dela zamislil tudi režiser Boris Kobal. Nasploh pa so teme, ki jih obravnava Cankar, vedno sodobne, saj avtor razkriva značaj ljudi, ki se kaj radi obračajo po vetru in zagovarjajo danes to, jutri pa popolnoma drugačno prepričanje. Kdor ostane pošten in zvest svojim idejam, tvega, da ga izločijo iz družbe.

S Hlapci Slovensko stalno gledališče nadaljuje Cankarjev cikel, ki se je pričel na tržaškem odru pred šestimi leti. SSG od te uprizoritve pričakuje dober odziv

publike, že zato, ker je bilo v to delo res vloženo ogromno truda s strani režiserja, igralcev in sploh vseh, ki so oblikovali to igro. Cankarjev tekst pa je danes še posebej zanimiv, tudi zato, ker je bil čas, v katerem je delo nastalo, v marsičem podoben sedanjemu trenutku.

Boris Kobal prvič režira Cankarja. »Moj dramaturški pristop do Hlapcev je v iskanju vsebinske opredelitve Jermanove situacije znotraj leve, pa tudi znotraj klerikalizma katere koli smeri,« je povedal Kobal. »Usoda tega glavnega junaka je usoda posameznika v družbi, ki zanj nima poslušalca. Osebnost me zanima usoda katerega koli posameznika v kateri koli družbi. Največja krivica, ki jo lahko neki režim ali gibanje stori družbi, je kolektivizem ali masifikacija. Izbrisanje človeka z njegovi čustvi, hrepenenji, ideali — tudi to je Jermanova usoda.«

Ivo Ban, član ljubljanske Drame, je že nekajkrat gostoval v SSG s svojim gledališčem, prvič pa igra s svojimi tržaškimi kolegi. Nastopal bo v vlogi Kalandra, predstavnika proletariata, ki ves čas stoji na

strani Jermana. Za svoje umetniške interpretacije je Ban prejel vrsto pomembnih priznanj, poleg svojega nastopanja na odrskih deskah pa je posnel tudi nešteto filmov in televizijskih nadaljevanj. Sam pravi, da bi se želel tržaški publiki predstaviti s kako zahtevnejšo vlogo, kakršnih je igral že nešteto s svojim gledališčem. Večkrat je igral tudi Cankarja in je v zasedbi ljubljanske Drame poosebljal župnika.

Roman Končar je prav tako član ljubljanske Drame. Gre za igralca mlajše generacije, ki nastopa v gledališču kakih pet let. Tudi on ima za sabo nekaj filmskih vlog. Njegova najpomembnejša vloga je v nadaljevanju z naslovom Decemberski dež, režiserja B. Šprajca, ki jo bodo prihodnji mesec predstavili na ljubljanski televiziji. Končar bo v Hlapcih nastopal v vlogi učitelja Jermana.

Scenografija in kostumi, ki so bili skrbno izbrani in pripravljeni za to predstavo, so res zelo učinkoviti. Tudi glasbeni vložki so nad vse primerni in v tej gledališki predstavi si lahko pričakujemo tudi zanimive

Zagate našega jezika

Višek ali presežek delovne sile?

Življenje se hitro spreminja, tehnika skokoma napreduje, gospodarstvo se razvija ali nazaduje, kultura prav tako. Vse se razgibava, jezik dosega doslej neslutene možnosti razvoja. Nastajajo nove besede, novi sklopi, nov način izražanja preveča naše časopisje, ljudje doživljajo pretese in želijo vse zlit v »izgovorjeno in pisano besedo«, a marsikdaj jim prav ne uspe, da bi povedali to, kar čutijo, lepo primerno, po domače, po naše, kot temu pravimo. Kdor polni revialne ali časopisne stolpce, mora upoštevati zakonitosti jezika in poznati nekatera pravila, saj se brez osnovnega slovničnega in — zakaj ne — tudi pravopisnega znanja ne da doseči lepega pisanja in pravilnega izražanja. Kljub »poletni suši« se mi je v »časopisni« beležki nabrala vrsta spodrslijajev, nepravilnosti ali celo napak. V današnjem sestavku bomo skušali navesti le tiste, ki se zelo pogosto uporabljajo in se kljub različnim »opozorilom« v jezikovnih rubrikah velikokrat ponavljajo.

— Še sedaj niso prodali lanskih viškov koruze, prav: *presežkov koruze*.
— V marsikaterem podjetju ne vedo, kam z *viški* delovne sile (prav: s *presežki* delovne sile).
— V zapisnik so *vnegli* popravke, namesto: v proračun (zapisnik) so *vpisali* popravke ali: v proračun so *ustavili* nove številke.
— V *par dneh* bomo dosegli dobre uspehe, prav: v *nekaj dneh*. Razstava bo *odprta* še *par dni*, namesto: razstava bo še *nekaj dni*. Par knjig mi še *manjka*, prav: *nekaj* knjig ali: *dve* knjigi mi še *manjkata*, oziroma: še *dveh* knjig nimam (kot želi pač kdo povedati).

— Ne moremo reči *obema niso nič dali*, *oba nista nič dobila*, marveč pravimo: *nobenemu niso nič dali*, *nobeden ni nič dobil*.
— Neprenehoma mu je *vpadal* v besedo, prav: mu je *segal* v besedo.
— Film je sicer v angleščini, a ima slovenske *podnaslove*, namesto: *napise*.
— *Bushova* prizadevanja *okoli miru*, prav: *Busheva* prizadevanja *za mir*.
— *Po okrožnici* našega župana so sporočili ..., prav: Sporočili so z *okrožnico* našega župana.
— Ta aparat *ne odgovarja* namenu, prav: *ne ustreza* namenu.
— Kupljeno blago mi *ne odgovarja*, pravilno: *mi ni všeč*, *ni zame*, *mi ne ustreza*.
— Na literarnem večeru so brali tudi *pesem od Pegama*, prav: *pesem o Pegamu*.
— *Nekemu* od nas so na izletu v Rimu ukradli denarnico, prav: *Nekomu* izmed nas so ukradli ...
— Jugoslavija *nagiba k* razkolu, prav: *Jugoslavija se nagiba k* razkolu.
— Naša glavna pošta *se nahaja v centru mesta*; pravilno: Naša glavna pošta je v *mestnem središču*. Polje *se nahaja* pod vasjo, prav: polje *leži* pod vasjo.
— Sonce je *bilo izza oblakov*, prav: Sonce je *bilo za oblaki*. Vendar: Sonce je *posijalo izza oblakov*.
— Šola mi je *izstavila* potrdilo o *položeni*h izpitih, prav: Šola mi je *izdala* potrdilo o *opravljenih* izpitih.
— Vse, kar smo povedali, *zavisi od* našega odnosa do jezika, prav: Vse, kar smo povedali, je *odvisno od* dobrega znanja našega jezika.

R. Petaros

SLOVENSKI VISOKOŠOLSKI SKLAD »SERGIJ TONČIČ« V TRSTU

razpisuje

v akademskem letu 1990/91 štipendije oz. podpore, namenjene rednemu študiju ali izredni raziskavi ali izrednemu študijskemu potovanju v tujini.

Pogoji so naslednji:

1. Prosilci so lahko visokošolski študenti slovenske narodnosti s stalnim bivališčem v deželi Furlaniji-Juljski krajini;
2. Imeti morajo dober šolski uspeh: vsaj 42/60 kot oceno zrelostnega izpita ali vsaj dve tretjini opravljenih izpitov s srednjo oceno 24/30, ako so univerzitetni študenti;
3. Pripadati družini s skromnimi finančnimi dohodki.

Lastnoročne prošnje s kratkim curriculum, opremljene z družinskim listom prošilca in kopijo zadnje družinske davčne prijave je treba nasloviti do 31. oktobra 1990 na:

Visokošolski sklad »S. Tončič«, Pisarna Boris Kuret, ul. Genova 13, Trst. Informacije na tel. 742405, 365260.

in efektne prizore, kakršne si je zamislil režiser. Obeta se torej, da bodo Cankarjevi Hlapci res spodbuden začetek nove sezone SSG v Trstu.

—o—

PODELITEV NOBELOVIH NAGRAD

V Stockholmu so objavili datum podelitve letošnjih Nobelovih nagradencev. Kot prvo bodo podelili Nobelovo nagrado za medicino. To se je zgodilo v ponedeljek, 8. oktobra, teden dni kasneje pa bosta znana nagradjenca za mir in za ekonomijo. Sledila bosta dva dni kasneje še nagradjenca za fiziko in za kemijo, medtem ko bo ime zmagovalca Nobelove nagrade za literaturo znano pred koncem oktobra, vendar niso povedali še kdaj. Nagrade bodo izročili 10. decembra v Stockholmu, nagrado za mir pa v Oslu na Norveškem.

Izlet mešanega pevskega zbora »Sveti Jernej« z Opčin v Gradec in Gamlitz

Mimo Celovca, kjer nas je pričakoval mag. Borut Uršič iz Modestovega doma, ki nam je izlet organiziral in bil v obeh dneh res izvrsten umetniški vodja, smo se odpravili proti Gradcu ter že na poti odkrivali lepote Koroške in Štajerske.

Preko Labotske doline smo čez prelaz Pachsattel, ki je bil na žalost prekrit z meglo, prišli v staro rudarsko štajersko središče Bärnbach, kjer smo si ogledali eno najmodernejših cerkv, ki jo je projektil slikar Hundertwasser.

Gradec nas je sprejel v soncu, tako da smo že ob prihodu lahko občudovali grad z znamenitim srednjeveškim stolpom in uro. Pod strokovnim vodstvom g. Uršiča smo si najprej ogledali stolnico s slikovito fresko »Deželni nadlog«, na kateri je Tomaž Beljaški leta 1480 prvič upodobil mesto Gradec; nato smo šli v mavzolej cesarja Ferdinanda II. in se sprehodili po starem mestnem jedru štajerske prestolnice ter si ogledovali okrase na stavbah in razne spomenike.

V večernih urah smo imeli mašo v glavni cerkvi Maria Helf, ki stoji na desnem bregu Mure. Pater Janko, minorit s Ptuja, nas je prijazno sprejel ter po pozdravu g. župnika Žerjale tudi nagovoril. Večerjali in nočili smo v penzionu pri Ochsenwurtu v Gratkornu na severnem koncu Gradca. V veselem razpoloženju ob petju in igranju harmonike se je družabnost zavlekla za nekaj uric.

V nedeljo smo nadaljevali z ogledom mesta. Po obisku stare štajerske orožarne v bližini Deželne hiše, ki je ena najbogatejših na svetu, saj smo v njej kar ostrmeli ob taki količini starega orožja, oklepov, sulic in mečev, nas je čakalo prijetno presenečenje. Prisostvovali smo lahko deželnemu sprevodu vozov — bilo jih je kar 84. V svojih znanih ljudskih nošah so na lepo okrašenih vozovih kmetovalci in obrtniki razkazovali pridelke in izdelke, pa tudi živino. Godbe na pihala so medtem skrbele za glasbeni užitek. Sledil je obisk deželnega muzeja Johhaneum. Bogastvo njegovih zbirk smo lahko uživali nekateri posamezno, drugi pa ob poslušanju mag. Uršiča. Po kosilu v tipični pivovarni Gösser smo se odpravili na Južno Štajersko, kjer smo si blizu slovenske meje v kraju Gam-

litz ogledali štajersko deželno razstavo, ki je posvečena vinski kulturi (Weinkultur). Preko slikovite vinske ceste in mejnega prehoda Sv. Jurij smo se po avtocesti, ki pelje mimo Maribora, Celja in Ljubljane vrnili domov.

B. V.

V TRSTU NEKAJ VEČ ROJSTEV

V prvih šestih mesecih tega leta se je v Trstu rodilo 27 otrok več kot v prvi polovici lani. Gre za pravo novost za tržaško mesto, v katerem število prebivalcev še vedno pada. V prvi polovici leta se je namreč zmanjšalo za tisoč enot. Ob koncu junija je v tržaški občini prebivalo 232.000 ljudi.

NOVOSTI PRI SKAVTIIH NA TRŽAŠKEM

Tržaški del Slovenske zamejske skavtske organizacije je imel 7. t.m. redni občni zbor. Zaradi zapadlosti mandata so bili izvoljeni novi načelnik, načelnica in tajnik. Za načelnika je bil izvoljen Teo Kralj, ki je tako nasledil Marjana Jevnikarja, za načelnico pa Ana Batagelj-Slobec, ki je nasledila Bruno Ciani. Novi tajnik je Stojan Pahor. Pred njim je to službo opravljal Marijan Kravos. Občni zbor je bil namenjen oceni preteklega dela in načrtovanju novega skavtskega delovnega leta.

SLOVENSKA MANIFESTACIJA V TRSTU

Prof. Samo Pahor je imel 8. t.m. s soimišljeniki manifestacijo proti zavlačevanju z odobritvijo zaščitnega zakona za Slovence v Italiji in proti omejevalni vsebini sedanjega zadevnega vladnega osnutka. Manifestacija je bila z dovoljenjem kvesture na Trgu Unità. Zgodilo pa se je, da sta skušala mlada predstavnika misovske mladinske organizacije Fronte della gioventù iz Milana odstraniti tako slovensko zastavo kot transparent o dvojezičnosti. Varnostniki so ju odvedli na kvesturo. Manifestacija pa se je pozneje končala brez nadaljnjih zapletov.

Literarni natečaj

1. Revija Mladika razpisuje XIX. nagradni literarni natečaj za izvirno še neobjavljeno črtico, novelo ali ciklus pesmi.

2. Rokopise je treba poslati v dveh čitljivih pretipkanih izvodih na naslov MLADIKA, ul. Donizetti 3, 34133 TRST, do 31. decembra 1990. Rokopisi morajo biti opremljeni samo z geslom ali šifro. Točni podatki o avtorju in naslov naj bodo v spremnem pismu, opremljenem z istim geslom ali šifro.

3. Ocenjevalno komisijo sestavljajo: univ. profesor in kritik Martin Jevnikar, pisatelj Alojz Rebula, pesnik Albert Miklavc, prof. Ester Sferco in odgovorni urednik revije Marij Maver. Mnenje komisije je dokončno.

4. Na razpolago so sledeče nagrade: za črtico ali novelo: prva nagrada 150.000 lir, druga nagrada 100.000 lir, tretja nagrada 80.000 lir.

za pesem ali ciklus pesmi: prva nagrada 100.000 lir, druga nagrada 50.000 lir, tretja nagrada 30.000 lir.

5. Izid natečaja, ki je odprt vsem, ne glede na bivališče, bo razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku — Prešernovem dnevu — na javni prireditvi in po časopisju.

Vsi teksti ostanejo v lasti Mladike. Nagrade na dela bodo objavljena v letniku 1991. Objavljena bodo lahko tudi nenagrajena dela, za katera bo komisija mnenja, da so primerna za objavo.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE SE PREDSTAVLJA

Slovensko stalno gledališče v Trstu bo predstavilo tudi italijanskemu tisku repertoar za sezono 1990-91, o katerem bosta spregovorila predsednik Jože Pirjevec in ravnatelj Miroslav Košuta.

Srečanje bo obogatila predstavitev nove mednarodne gledališke revije, Euromaske, ki bo izhajala v Ljubljani štirikrat letno, v angleškem jeziku. V Trstu bosta revijo predstavila urednik, sicer tudi v našem prostoru dobro poznan gledališki pisec in režiser Dušan Jovanovič in oblikovalec revije Matjaž Vipotnik.

Euromaske so namenjene mednarodnemu gledališkemu in širšemu kulturnemu občinstvu in so brez dvoma pravi vzor mednarodne kulturne publikacije.

Predstavitve bo v četrtek, 11. oktobra, ob 18. uri v tržaškem Hotelu Excelsior Palace, na Nabrežju Mandracchio.

Fotografski natečaj

Uredniški odbor MLADIKE razpisuje natečaj za fotografije (po možnosti črno bele) za naslovno stran revije. Namen natečaja je odkrivati nove talente. Tematika ni obvezna, vendar naj ustreza značaju revije (narava, okolje, letni časi, etnografija, naši spomeniki, naši prazniki).

Nagradni sklad predvideva:

100.000 lir nagrade za prvo mesto, 50.000 lir nagrade za drugo mesto in več odkupnih nagrad po 30.000 lir.

Oblika izdelka naj odgovarja prostoru, ki je odmerjen sliki na naslovni strani Mladike.

Izdelke (največ tri za vsakega udeleženca) naj prijavljenci pošljejo na naslov: MLADIKA, »Fotografski natečaj 1990«, ul. Donizetti, 3 - 34133 TRST-TRIESTE, do 31. decembra 1990.

Izdelke bo ocenila komisija, ki jo sestavljajo Marjan Jevnikar, Marjan Slokar, Edi Žerjal in Sergij Pahor.

Oratorij »Vir ljubezni«

V baziliki sv. Štefana v Budimpešti je bil v soboto, 29. septembra, prvi koncert glasbenega triptiha v prestolnicah Madžarske, Avstrije in Češkoslovaške. Na pobudo dunajskega združenja »Glasba povezuje narode« so v treh mestih na sporedu izvedbe oratorija »Vir ljubezni« primorskega, na Dunaju delujočega skladatelja, duhovnika Avgusta Ipavca. To delo smo pred leti že poslušali v Trstu, izvaja pa ga mednarodna zasedba 350 pevcev, solistov in članov orkestra pod skladateljevim vodstvom. Iz Trsta sta med izvajalci priložnostni moški zbor »Primorski fantje« in zbor »Illersberg«.

Koncert v Budimpešti je dobro uspel. Cerkev je bila nabito polna. Ob začetku je poslušalce pozdravil domači predstavnik, nato je predsednica Sveta slovenskih organizacij Marija Ferletič iz Gorice prebrala pozdravne in voščilne brzojavke. Med drugimi so jih poslali tržaški župan Richetti, tržaški in goriški škof Bellomi in Bommarco, slovenski zunanji minister Rupel, italijanski zunanji minister De Michelis, minister za prireditve Tognoli in drugi.

V nedeljo, 30.9., so koncert ponovili v dunajski stolnici sv. Štefana, v ponedeljek, 1. oktobra popoldne, pa v stolnici sv. Vida v Pragi.

Knjiga o koroški arhitekturi v DSI

Pri celovski Mohorjevi družbi je lansko leto izšla nadvse zanimiva knjiga o koroški arhitekturi z naslovom: »Ta hiša je moja, pa vendar moja ni«, ki jo je napisal univerzitetni profesor iz Ljubljane Peter Fister. Avtorja in knjigo so v ponedeljek, 8. t.m., predstavili v Društvu slovenskih izobražencev, ki je s tem večerom pričelo svojo redno sezono. Srečanje je sodilo v sklop Koroških kulturnih dnevorov, ki že osmo leto izpolnjujejo svoje poslanstvo povezovanja med koroškimi in primorskimi Slovenci.

V dvorani Društva slovenskih izobražencev si je občinstvo lahko ogledalo tudi zanimivo razstavo o svojevrstni arhitekturi Zilje, Roža in Podjune. Akvarele tipičnih domačij na Koroškem je izdelal avtor sam, skice in rekonstrukcije teh poslopij pa so napravili njegovi učenci. Slike so opremljene tudi s krajšo razlago, povzeto po Fistrovi knjigi. To razstavo si bo mogoče ogledati do prihodnje sobote, 20. t.m., vsak dan, razen nedelje, od 17. do 19. ure.

Ponedeljkovega večera v Društvu slovenskih izobražencev so se poleg avtorja udeležili tudi njegova žena, prof. Majda Fister, ki je opravila etnološke raziskave in poskrbela za krajevno in imensko kazalo v tej knjigi, ter ing. Franci Katting in Nuže Tolmajer, predstavnika Krščanske kulturne zveze, ki je izdala to delo. Avtor je občinstvu predstavil tudi daljši dokumentarni film o koroški arhitekturi, v katerem je zajel vse najpomembnejše elemente svojstvenih slovenskih domačij.

Peter Fister se že 20 let ukvarja s koroško arhitekturo. Njegova knjiga je torej sad dolgoletnega dela in je res privlačno likovno opremljena, tako da jo bo marsikdo rad vzel v roke. Napisana je v vsakomur razumljivem jeziku, a kljub temu na visoki strokovni ravni. Fisterjev namen je bil namreč opozoriti slovenskega človeka na Koroškem na izjemno bogato arhitektonsko dediščino, ki je povsem zanemarjena. Mnogo je že propadlo, marsikaj lepega pa je še ostalo in za naš narod bi bila velika škoda, če bi pustili času, da uniči še zadnja poslopja, ki pričajo o svojevrstni arhitekturi v Zilji, Rožu in Podjuni.

Fisterjeva knjiga navaja nekaj pomembnih zgodovinskih podatkov o koroški zemlji od naselitve do srednjega veka in današnjih dni. V naslednjih poglavjih obravnava posebej vse tri predele Zilje, Roža, Podjune in okolice. Danes je skrb za avtohtono arhitekturo zamenjala težnja po tem, da bi ugajali sosedom, piše avtor v svoji knjigi. Zato sedaj gradijo nove hiše in jih sodobno opremljajo, pri tem pa pozabljajo na značilnosti, s katerimi so tudi Slovenci skupaj z nemškimi sosedi dolga stoletja ustvarjali okolje, ki je bilo najprej njihova domovina. Fister obenem pravi, da bi bilo treba s to bogato kulturno dediščino seznaniti tudi otroke v šolah, saj je usoda teh arhitektonsko svojevrstnih domačij dejansko tudi v njihovih rokah.

SLOVENSKA PROSVETA v Trstu sporoča, da bodo v okviru 4. koroških dnevov na Primorskem štiri otroške predstave pripovedke »Juri Muri v Afriki« v izvedbi Gabriela Lipuša in Poldeta Bibiča. Predstave bodo v petek, 12. oktobra, ob 16. uri v Finžgarjevem domu na Opčinah in ob 18. uri v Slomškovem domu v Bazovici; v soboto, 13. oktobra pa ob 9. uri na osnovni šoli Fran Saleški Finžgar v Barkovljah in ob 11. uri na osnovni šoli Oton Zupančič pri Sv. Ivanu.

Koroški dnevi na Primorskem

V soboto, 6. oktobra, so se s srečanjem in nastopom gojencev Glasbene šole na Koroškem in Centra za glasbeno vzgojo »Emil Komel« iz Gorice v goriškem Katoliškem domu začeli letošnji Koroški dnevi na Primorskem. To je niz glasbenih, likovnih in dramskih prireditev, ki jih izmenično — eno leto na Primorskem drugo pa na Koroškem — prirejajo Slovenska prosveta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Krščanska kulturna zveza iz Celovca.

Kot sta ob začetku prvega koncerta poudarila predsednik Zveze slovenske katoliške prosvete iz Gorice dr. Damjan Pavlin in predsednik Krščanske kulturne zveze iz Celovca dr. Janko Zerzer, gre za prireditve, ki utrjujejo stare in dobro utečene kulturne izmenjave in stike med Slovenci na Koroškem in tistimi v mejah Italije.

Skupno je na koncertu pred številnim občinstvom nastopilo 30 otrok in pokazali so, da je glasbena vzgoja na obeh šolah na zelo visokem nivoju. Mladi, še ne deset let stari poustvarjalci in najstniki, ki so že pravi virtuozji, so občinstvu predstavili bogat spored, med katerimi so bile tudi skladbe slovenskih skladateljev, kot so Karol Pahor, Peter Šivic, Matija Bravničar in drugi. Slišali smo tudi zahtevne skladbe, kot na primer slavno Chopinovo Etudo št. 12 op. 10 in druga dela slavnih evropskih skladateljev od renesanse do današnjih dni.

V ponedeljek, 8. t.m., so v Peterlinovi dvorani v Trstu odprli razstavo o arhitekturi Roža, Podjune in Zilje, ki jo je pripravil prof. arh. Peter Fister v sodelovanju z ženo Majdo in nekaterimi študenti ljubljanske fakultete za arhitekturo. Hkra-

ti je bila tudi priložnost za predstavitev istoimenske knjige, ki jo je lani izdala celovška Mohorjeva družba, o tem podrobneje poročamo v drugem članku.

Od četrta, 11., do sobote, 13. oktobra, pa bodo po raznih šolah na Goriškem in Tržaškem predstavili otroško glasbeno predstavo »Juri - Muri v Afriki«; besedilo Toneta Pavčka je uglasbil Gabrijel Lipuš, pripoveduje pa znani igralec Polde Bibič.

Za soboto, 13. t.m., je napovedano že tradicionalno srečanje predstavnikov Slovenske skupnosti in Narodnega sveta koroških Slovencev. Ob tej priložnosti bodo v Katoliškem domu v Gorici priredili okroglo mizo na temo »Novosti v Sloveniji in novi odnosi med matico in zamejstvom«.

Letošnji Koroški dnevi na Primorskem se bodo zaključili v nedeljo, 21. oktobra. 150 pevcev in glasbenikov bo na odru Kulturnega doma v Trstu ob 16. uri in nato ob 20. uri v Katoliškem domu v Gorici izvajalo kantato koroškega skladatelja Antona Nageleja »Pesem o Miklovi Zali«. Poleg tega bodo posamezni pevski zbori, ki v združenih oblikah pojejo to zahtevno skladbo, izvajali tudi svoj samostojni koncert, v glavnem priredb koroških ljudskih pesmi in pesmi koroških skladateljev.

ETNOGRAFSKI MUZEJ V NABORJETU

V Naborjetu v Kanalski dolini so pred dnevi slovesno odprli etnografski muzej v tako imenovani Beneški palači, nekdanjem hotelu Schnableger, nedaleč od cerkve. Uredila ga je Gorska skupnost za Tabljo in Kanalsko dolino. Zaenkrat sta pripravljena razstavi o geoloških značilnostih področja in o rudniku v Rablju.

Ssk želi poglobiti nekatera vprašanja

Slovenska skupnost in Narodni svet koroških Slovencev bosta imela v soboto, 13. oktobra, že tradicionalno srečanje v okviru Koroških dnevov na Primorskem. Dopoldne bo na Tržaškem razgovor koroških gostov s strankinim vodstvom, ob 17. uri pa bo v mali dvorani Katoliškega doma v Gorici javna okrogla miza na temo: »Novosti v Sloveniji in novi odnosi med matico in zamejstvom«. Za Koroško bodo govorili predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc, Karel Smolle in predsednik Krščanske kulturne zveze dr. Janko Zerzer, Slovensko skupnost pa bodo zastopali predstavniki iz Trsta in Gorice. Srečanje med NSKS in Ssk bo posebno zanimivo tudi zato, ker bo do njega prišlo tik po avstrijskih parlamentarnih volitvah in 70-letnici koroškega plebiscita.

O koroškem obisku je 4. oktobra na svoji seji razpravljalo deželno tajništvo Ssk. Seja je bila posvečena tudi vprašanju skupnih akcij slovenske narodnostne skupnosti v Italiji za doseg pravičnega zaščitnega zakona. Ssk je dala pobudo za razgovor med različnimi komponentami, kot tudi za ponovni sklic zbora izvoljenih predstavnikov. Deželno tajništvo je s tem v

zvezi obravnavalo tudi proslave ob 60-letnici ustrelitve bazoviških junakov in obžalovalo dejstvo, da je slovesnost na bazovski gmajni mestoma izpadla tako, kot da bi se vsi ne zavedali, kakšen je značaj take skupne slovesnosti in kakšen je prostor, kjer poteka. Zato želi Ssk poglobiti vprašanje skupnih obhajanj spomina na naše žrtve in padle junake, kar ne zadeva le Bazovice.

SLOVENSKA PROSVETA TRST - ZVEZA SLOV. KATOL. PROSVETE GORICA - KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA CELOVEC

prirejajo

KOROŠKE DNEVE NA PRIMORSKEM

Petek 12. in sobota 13. oktobra na Opčinah, Bazovici, Barkovljah in pri Sv. Ivanu v Trstu: Otroška predstava »Juri-Muri v Afriki«.

Sobota 13. oktobra: Srečanje predstavnikov Slovenske skupnosti in Narodnega sveta koroških Slovencev - Okrogla miza »Slovenija in zamejstvo«.

Nedelja 21. oktobra: KANTATA »PESEM O MIKLOVI ZALI«

Trst: Kulturni dom ob 16. uri.

Gorica: Katoliški dom ob 20. uri

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kulturno sosedstvo Avstrija - Slovenija

Dne 26. septembra se je v dunajski palači Palfy zaključil tridnevni simpozij o »kulturnem sosedstvu Avstrija - Slovenija«. To največje, kulturno razsežnostno razmerje med Slovenci in Avstrijci posvečeno srečanju znanstvenikov, pisateljev, publicistov in politikov v povojni Avstriji, sta priredila Avstrijska družba za literaturo in zvezno ministrstvo za znanost in raziskovanje na Dunaju.

Zgodovina več kot tisočletne avstrijsko - slovenske skupnosti in sosedstva je znana in obtežena z vrsto frustracij in tabujev, ki jih je sprožil zlasti nacionalistično - šovinistični razvoj v zadnjih sto letih. Ob zlomu totalitarizmov v širših predelih Evrope pa je čas, da tudi manjši narodi, ki so bili žrtve posebnih političnih razmer in represij, zlomijo blokade preteklosti in utišajo resentimente, ki so jih razdvajali. V tem smislu je bila velika slovensko - avstrijska dunajska prireditelja s skoraj petdesetimi predavatelji in diskutantami koristna.

Simpozij je osvetlil predvsem tri kroge slovensko-avstrijskega sosedstva, zgodovinska zakulisja z različnimi spleti, zapleti in razpleti povezovanja in ločevanja, pa tudi jezikovno in medialno problematiko, ki danes usmerja aktualno raven naših odnosov, medtem ko so v zadnjem delu posveta razpravljali predvsem o perspektivah bodočega avstrijsko-slovenskega razvoja.

Zgodovinarji Vasilij Melik, Peter Vodopivec, Sergij Vilfan ali Nataša Golob z univerze v Ljubljani ter v Avstriji delujoči Andreas Moritsch, Arnold Suppan, Walter Lukan ali Helmut Rumples so že v prvem krogu razčlenili skupne poteze in razlike pri obeh narodih, ki sta dolga stoletja preživela v najtesnejši povezanosti. Eden od predavateljev je celo menil, da so Slovenci sploh bili najbolj avstrijski narod v Avstriji. Dolgo časa, tako rekoč skoraj do konca prve svetovne vojne, so upali, da bodo svojo identiteto lahko razvili in zaščitili v habsburški monarhiji.

Drugi del simpozija se je odvijal v znamenju jezika in medijev. Poleg lingvističnih problemov so razpravljali o slovenskih motivih v nemško-avstrijski literaturi Josepha Rotha, Ingeborg Bachmann in Petra Handkeja. Neva Šlibar iz Ljubljane je predstavila avstrijske vplive na sodobno slovensko literaturo, ki segajo od Franza Kafke (na Vladimirja Kavčiča in druge) in Roberta Musila pa vse do odmevov nove »dunajske literarne šole« (Jandl, Mayröcker) in konkretne ter vizualne poezije pri Franciju Zagorčniku. Albina Nečak-Lük z univerze v Ljubljani je poročala o važni temi izkušenj z dvojezičnostjo in večjezičnostjo od zmešnjav pri gradnji babilonskega stolpa pa vse do danes. Mira Miladinović iz Ljubljane je predstavila položaj pouka nemškega jezika v slovenskih šolah, medtem ko je Herta Laussegger iz Celovca poročala o treh osnovnih koroških slovenskih narečjih iz Podjurne, Roža in Zilje.

Zivahno je postalo, ko so nastopili pisatelji Drago Jančar, Kajetan Kovič in Zarko Petan iz Slovenije ter v Avstriji živeči Milena Merlak, Janko Ferk in Fabjan Hafner. Pisateljski okrogli mizi na nekoliko v načinu radia Erivan postavljeno temo »Ali nas književnost more zbližati« (»v principu ja, vendar tudi ne...«) je sledila okrogla miza tako imenovanih javnih občil (s sodelujočimi Slovenci iz osrednje Slovenije in

Avstrije). Povedanih je bilo nekaj bridkih resnic o zapostavljanju za nekatere »Evropejce« marginalne slovenske kulture. Vse preveč pa so manjkali avstrijski sobesedniki.

Simpozij se je zaključil s tremi diskusijskimi krogi o znanstvenem sodelovanju (predvsem na univerzitetnem področju), o značilnostih založniške dejavnosti ter z zaključno diskusijo o kulturnih perspektivah poglobljenega sosedstva. Zastopniki univerze so v razpravi na primer ugotovili, da je že prejšnja slovenska oblast kooperacijo z dogovori in sporazumi o znanstvenem in kulturnem sodelovanju formalno uredila, vendar v praksi to sodelovanje ni tako uspešno, kot bi lahko bilo. Edini zastopnik iz Maribora, (ki so ga na tem mamutskem in maratonskem simpoziju kot prvo sosedsko mesto na meji z Avstrijo vse preveč prezrili), univerzitetni profesor Mirko Križman, pa je ob tem pravzaprav postavil piko na i, ko je po ekskurzu na literarno germanistično področje dejal, da se moramo truditi za odpravo stereotipov, predvsem negativnih. Poleg za intelektualno delo nujno potrebnih duhovnih komunikacij se je zavzel za takojšnje »pragmatične zunanje komunikacije«. Križman je med drugim opozoril tudi na številne klišeje, s katerimi se Avstrijci (in še vedno tudi mnogi Slovenci) približujejo slovenski literaturi. Pri Ivanu Cankarju tako na primer poudarjajo socialna in politična obeležja njegovih del, skoraj popolnoma pa zanemarjajo psihološko, filozofsko in estetsko problematiko te literature.

Slovenski založniki iz Avstrije so med drugim opozorili na nekatere žalostne značilnosti slovenskega knjigotržnega trenutka, ki pa, kot je povedal navzoči slovenski minister dr. Dimitrij Rupel, ne bodo več v veljavi. Tu gre predvsem za odpravo zveznega zakona, ki je prepovedoval uvoz v tujino objavljenega slovenskega tiska v Slovenijo in je bil v bistvu skoraj identičen z italijanskim fašističnim zakonom iz leta 1926, ki je prepovedoval uvoz slovenskega tiska iz Slovenije v Italijo (zato so takrat v Gorici za

potrebe italijanskih Slovencev ustanovili Goriško Mohorjevo družbo).

V imenu avstrijskih prirediteljev je vodja Avstrijske družbe za literaturo dr. Wolfgang Kraus menil, da se morajo tudi Slovenci aktivno vključiti v integracijo, ki jo nudi veliki evropski politični prevrat. Konkretno so med drugim predlagali ustanovitev slovenskega kulturnega inštituta na Dunaju ter avstrijsko-slovenskega društva v Ljubljani. Govorili so o šolanju novih slovenskih diplomatov na Dunaju, zlasti Avstrijci pa so se zavzeli za povečano število lektorjev nemškega jezika v Sloveniji, drugo leto pa žele pripraviti podoben simpozij v Ljubljani. Prireditelji, ki je bila uspešna mešanica teorije in prakse, je izzvenela z željo, da je v interesu majhnih narodov, h katerim sodijo tako Slovenci kot Avstrijci, pa tudi Slovaki, Čehi, Hrvati in Madžari, da kljub travmam iz preteklosti spet najdejo skupni imenovalec, ki bo utrdil njihov položaj v Srednji Evropi in svetu. Udeležence srečanja je sprejel in v prostorih avstrijske nacionalne biblioteke pogostil avstrijski zvezni minister za znanost in raziskovanje dr. Erhard Busek.

Lev Detela

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE
Otvoritvena predstava sezone 1990-91

IVAN CANKAR
H L A P C I

Režija Boris Kobal

Premiera v petek, 12. oktobra, ob 20.30 v Kulturnem domu v Trstu. Abonma RED A.

Ponovitve: v soboto, 13. oktobra, ob 20.30 — Abonma RED B

v nedeljo, 14. oktobra, ob 16.00 — Abonma RED C

v sredo, 17. oktobra, ob 20.30 — Abonma RED D
Vpisovanje abonementov od 10. do 12. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma, Ul. Petronio 4, tel. 734265.

Ponovitvi v Kulturnem domu v Gorici:
v ponedeljek, 15. oktobra, ob 20.30 — Abonma RED A

v torek, 16. oktobra, ob 20.30 — Abonma RED B
Vpisovanje abonementov ob delavnikih od 11. do 13. ure in od 17. do 19. ure, ob sobotah pa od 10. do 12. ure v uradu Kulturnega doma v Gorici, Ul. Brass 20, telefon 33288.

Vedno zanimivo in aktualno „Ognjišče“

Pred nekaj dnevi je izšla v Kopru nova številka mladinske revije Ognjišče. Objavlja vrsto člankov o najrazličnejših dogodkih v Sloveniji, predvsem tistih, ki so pomembni za vernike, o novih verskih knjigah in opozarja na razne zanimivosti po svetu. Ljubiteljem orgelske glasbe je namenjen članek o skladatelju Cesarju Francu, začetniku francoske romantične orgelske literature. V reviji bomo zasledili tudi številna pisma bralcev, žalostne in vesele življenjske zgodbe. Pisce urednik tolaži z vero in zaupanjem v Kristusa.

Ognjišče objavlja tudi kroniko jubilejne Drage 90, ki je potekala na začetku septembra na Opčinah. O tej prireditvi piše Božo Rustja. Ta predvsem poudarja, da je bila Draga vedno odprta vsem, ki jim je bilo do iskrenega pogovora. Prav zaradi tega jo je nekdanji režim v Sloveniji preziral in zapostavljal. Avtor obenem opozarja na pomembno novost te prireditve. V sklopu Drage je namreč potekalo tudi zasedanje odbora za pripravo Svetovnega slovenskega kongresa, za katerega ima prav ta zamejska prire-

ditev, s svojo odprtostjo do Slovencev doma in po svetu, velike zasluge. Rustja obenem omenja vse posege na jubilejni Dragi.

Ganljiv je intervju z Željkom Denzičem iz Vranskega, ki nam govori o zdravilni moči ljubezni. Ta človek je težko prizadet od rojstva, saj ima popolnoma ohromele roke in noge, pa tudi z govorjenjem ima precejšnje težave. Kljub temu je polnopraven član svoje družine, ki mu stoji ob strani. Avtor intervjuja predvsem poudarja, da vsem bolnim in prizadetim največ pomeni ljubeča navzočnost tistih, ki jim morajo biti blizu zaradi sorodstvenih vezi ali poklica.

Tiste, ki se zanimajo za zgodovino, bo gotovo pritegnil zapis o zgodovini slovenskih grbov. Pri spevek je napisal dr. Jožko Šavli, strokovnjak na področju heraldike (grboslovja), ki opisuje grbe štirih slovenskih pokrajin: Koroške, Kranjske, Štajerske in Goriške. Avtor se sprašuje, kakšen bo grb nove slovenske države. V nekaterih listih se je razvnela skorajda že prava polemika o slovenskih grbih in njihovi upravi-

dalje na 8. strani

NOVI RAVNATELJ KOROTANA NA DUNAJU

Za novega ravnatelja študentovskega doma »Korotan« na Dunaju je bil imenovan Anton Levstek. Po končanem študiju teologije v Jeruzalemu je Levstek delal v slovenskem pastoralnem centru na Dunaju. V svojih dosedanjih službah, delal je tudi v Modestovem dijaškem domu v Celovcu, je Levstek spoznal življenje koroških Slovencev in skupnost Slovencev na Dunaju. Tako bo uspešno deloval za izobrazbo slovenskih študentov in za promocijo slovenskega življa v glavnem avstrijskem mestu.

Uprava »Korotana« ob tej priliki sporoča, da je dom skozi vse leto odprt za goste, ki iščejo udobno in centralno prenočišče. V poletnih mesecih, od julija do oktobra, pa je dom sploh gostišče z veliko kapaciteto.

Prof. THOMAS NA OBISKU V TRSTU

Dne 6. in 7. t.m. je bil na obisku v Trstu prof. Ned Thomas z waleške univerze Aberystwyth v Veliki Britaniji. V spremstvu deželnega tajnika Slovenske skupnosti Iva Jevnikarja je obiskal časnikarski oddelk Radia Trst A in Slovenski raziskovalni inštitut v Trstu. Prof. Thomas namreč v Walesu vodi središče za preučevanje množičnih občil, zlasti radia in televizije, pri evropskih narodnih in jezikovnih manjšinah v okviru projekta Mercator, ki ga podpira Evropska skupnost. Razgovori, ki jih je imel v Trstu, so bili namenjeni zlasti preučitvi možnosti strokovnega sodelovanja na tem področju s slovenskimi ustanovami v Italiji.

V Ljubljani uprizorili Vukova pisma iz ječe

Ljubljanski časopis Delo poroča na kulturni strani o prvi uprizoritvi dela z naslovom: »Tako srečen bi bil, če bi ti razumela moje besede...« Gre za izbor ljubezenskih pisem Stanka Vuka ženi Danici, ki ga je pripravil književnik Tone Partljič. Delo je zrežiral Jože Babič. Premiera je bila na sporedu v Ljubljanskem mestnem gledališču 21. septembra. O tej uspešni predstavi poroča Vladimir Kocjančič, ki v svojem članku uvodoma posreduje nekaj podatkov o vsebini tega dela. Iz Vukovih pisem iz ječe izvemo za tragično ljubezensko zgodbo med njim in ženo Danico Tomažič, ki sta preživela skupaj le nekaj bežnih trenutkov. Oba so namreč kmalu aretirali, ko pa se je Vuk po triletnem jetništvu vrnil domov, so oba v do sedaj še nepojasnjenih okoliščinah pokončali likvidatorski strelji (10. marca 1944). Vuk je v času svojega jetništva napisal približno 380 pisem, od teh pa pozna slovenska javnost le polovico, piše Kocjančič.

Avtor članka je to predstavo v ljubljanskem gledališču izredno pozitivno ocenil. Interpretacija glavnega igralca Toneta Kuntnerja je bila po mnenju pisca sijajna, saj je lik Stanka Vuka zarisal s »toplo človeško, intelektualno pronicljivo noto bogate življenjske izkušnje.« Pohvalo si je zaslužil tudi režiser Jože Babič, ki je obenem izbral kostume za to predstavo in sodeloval pri postavitvi scenografije. Kljub temu, da se na sceni pojavlja malo elementov, piše Kocjančič, je znal režiser nevsiljivo, a učinkovito ustvariti različne jetniške celice, vagon potujočega vlača, z minimalnimi sredstvi je pričaral izjemno vzdušje božičnega večera itd. Glasba Lada Jakše, piše avtor članka, je bila izredno primerna in je dajala uprizoritvi pomembne poudarke. Kocjančič izreka le kritiko na račun gledališke-

ga lista. Znano je, piše, da je moral Stanko Vuk pisati pisma v italijanščini, ker mu cenzura ni dovolila uporabljati materinega jezika. Ta pisma sta v slovenščino čudovito prevedla Vida in Milko Matičetov, pravi Kocjančič. Zaradi tega svojega dela bi tudi prevajalca zaslužila navedbo v gledališkem lističu.

—0—

ŠTIRI NOVE RUBIKOVE IGRE

Madžar Rubik, ki si je zamislil in izdelal znamenito kocko, ki nosi njegovo ime, bo v Londonu predstavil štiri svoje najnovejše izdelke, to se pravi štiri nove igre. To so »vozel«, »magic 15«, »kocka« in »piramida«. Rubik trdi, da je rešitev vseh štirih iger dokaj zahtevna. Gre za običajne kombinacije barv, oblik in števil, pri katerih predstavlja težavo velika kombinacija možnih rešitev. Pri eni igri se je Rubik poslužil tudi magnetnih ploščic.

TUDI FUNT ŠTERLING V EMS

V Bruslju se je končalo zasedanje monetarnega odbora Evropske gospodarske skupnosti. Izdelali so tehnični načrt za vključitev britanskega funta šterlinga v Evropski monetarni sistem. Funt šterling sme zdaj nihati največ za 6 odstotkov navzgor ali navzdol. To bo veljalo za prehodno obdobje, pozneje pa naj bi mera nihanja znašala dva odstotka. Svetovna gospodarska javnost je pozitivno reagirala na odločitev britanske ministrske predsednice v zvezi s pristopom k Evropskemu monetarnemu sistemu.

France Bevk *Peta zapoved* Legenda

2.

Mati ga je razumela. Vedela je tudi, da ga ne bo več videla. Kadar se bo vrnil, če se bo, star in pohabljen, zrel za beraško palico, nje ne bo več med živimi. Toda če ubeži, se ne bo smel vrniti nikoli več. Pregarjali ga bodo kot volka, vsakdo ga bo imel pravico ubiti.

Stopila je k njemu in ga prijela za roko.

»Pojdi, sinko!« mu je rekla. »Bog bo dal, da se bova še videla. Le tega ne smeš pozabiti, kar sem te učila.«

Obljubil je, da ne bo pozabil.

Odpeljali so ga. Hodil je počasi, upognjeno, kakor da ga težijo matrine solze.

2.

Ivana so preoblekli, mu izročili puško in sabljo ter ga odpeljali v daljne, nepoznane mu dežele. Živel je med tujimi ljudmi, spočetka še njihovega jezika ni poznal. Tiste čase je bila pošta še redka in draga stvar, zato ni mogel poslati materi kakega pozdrava ne sporočila. Mislil je nanjo, kakor je ona mislila nanj.

Življenje, ki ga je živel, je bilo zanj težje, kot je pričakoval. Večkrat mu je bilo, kakor da je zašel v zlodejstvo kraljestvo. Učili so ga in mu zapovedovali prav tisto, kar mu je mati od detinstva prepovedovala.

Ni je bilo božje zapovedi, proti kateri

bi se ne bili smeli ali morali ti ljudje pregrešiti. In najbolj zoper peto božjo zapoved: Ne ubijaj!

Ivan je še zmeraj čutil materino roko v svoji dlani. Njene besede: »Ne pozabi, kar sem te učila« so mu neprestano šumele v ušesih. Učil se je sicer ubijati, toda nikoli ni prišlo do tega, da bi bil moral ubiti človeka. To se mu je zdelo nemogoče. Pa rajši ni mislil na to.

Tovariši so se radi norčevali iz njega, ker je bil tako različen od ostalih, v šali so ga zmerjali za meniha. In vendar so ga imeli radi. Treba ga je bilo samo pogledati globoko v oči, že so ga ljubili. Vpričo njega so se celó sramovali svojih razuzdanosti.

»Ti, kako boš pa ubijal?« so ga vprašali nekoč.

»Tako, kot me je učila mati,« jim je odgovoril. Spogledali so se in molčali. Razumeli so ga.

Zgodilo se je, da so nekega dne privedli zvezanega moža. Imeli so ga za upornika. Ko so mu bili pobrali blago, je škrtal z zobmi, a se ni ganil. Toda ko so položili roke na njegovo hčer, je zgrabil palico in pobil vojaka. Ne do smrti, ampak kri je tekla. Določena mu je bila smrt.

Prišel je stotnik, si ogledoval fante, da bi izbral krvnike. Vsakega je zrl naravnost v oči, kakor da je v njih zapisana žeja po krvi. Ivan ga je gledal z milim, prosečim

pogledom. Toda prav nanj je pokazala stotnikova roka.

Fant je pobledel stal na mestu. Zdelo se mu je, da se trgajo vezi med njim in med materjo ter Bogom.

»Ne morem, gospod stotnik,« je jeknil.

»Zakaj ne moreš?«

Fant mu ni odgovoril. Nekaterih stvari ni mogoče izraziti z besedo. Umaknil je pogled in se zastrmel v tla.

Nekaj časa je bilo vse tiho. Molčale so tudi vrste vojakov in pridrževale sapo. Molčal je stotnik, ki ni vedel, kaj naj si misli. Odkar stoji svet, se še ni kaj takega zgodilo. Zdelo se mu je, da fanta razume, saj je vse razodeval že njegov pogled. Toda sedaj ga ni smel več razumeti. Bilo je prepozno. Potegniti bi ga moral iz vrste in ga privezati poleg upornika. Zaslužil je smrt. Toda fant mu je bil ljub, bilo mu je žal zanj. Hotel mu je pomagati.

»Pol ure časa ti dam, da se premisliš,« mu je rekel. »Med tem straži obsojenca.«

In tako je ostal Ivan sam z upornikom, ki je čakal smrti.

Sedel je, položil puško poleg sebe in zagrebel obraz v dlani. Če ga ubijejo, je mislil, bo mati izgubila sina. Ko izve, ako izve, bo osivela in zblaznela. Ako ostane pri pameti, ne bo nehala jokati do smrti. Če bi v tistem trenutku stala pred njim in bi jo vprašal, kaj naj stori, kaj bi mu rekla? Zdelo se mu je, da sliši njen odgovor.

Tedaj je zaslišal globok vzdih. To je bil obsojenec. »O Bog, usmili se mojih malih!«

Slabo upravljanje kapitala

Odbojkaricam nižje srednje šole Fran Erjavec iz Rojana iskreno čestitamo za o-svojitve državnega naslova na Mladinskih igrah, katerih sklepna faza je bila prejšnji teden v Rimu. Priznanje gre tudi vsem, ki so na katerikoli način pripomogli našim dekletom pri najvišjem podvigu, kar jih pomnijo slovenske zamejske šole v ekipnem športu. Upal bi si trditi, da je ob tej priložnosti poleg čudovite generacije bila prisotna še dobra organizacija, saj je profesorica telesne kulture prepustila vodenje tekem običajni trenerki, ki je nedvomno boljše poznala tehnične značilnosti odbojkaric.

Uspeh mi je osvežil spomin na odlične rezultate, prav tako v vsedravnem merilu, ki so si ga pred leti priborili mladi košarkarji Bora. Če me spomin ne vara, so tedaj nastopali v kategoriji naraščajnikov, kar pomeni, da so bili le malo starejši od dijakinj iz Rojana. Govorilo se je o odlični generaciji košarkarjev, ki gotovo obetajo še več kot »stari« Jadranovci. Kazalo je že, da deseterica Jadranovcev ne bo ostala čudovita nedosegljiva oaza. Danes pa je situacija pri naši prvi košarkarski ekipi taka: 1. Jadran je iz B lige nazadoval v C ligo; 2. dva igralca sta sodelovala že pri Jadranovi genezi, stara sta že trideset let; 3. njima sta se pridružila še bivši Borovec David Pregarc in Umberto Merlin, ki prihaja iz vrst Don Bosca; 4. ekipo dopolnjuje še deset najstnikov, od katerih so le trije sodelovali pri omenjenem uspehu Borovih naraščajnikov. Prepričan sem, da se Jadran kot prva slovenska košarkarska ekipa s hitrimi koraki bliža propadu, saj žal današnji Jadranovci niso ne najboljši in niti ne najperspektivnejši zamejci. Čemu torej Jadran, ko naša slovenska stvar-

nost zavrača združevanje in sodelovanje tudi na športnem področju? Mladim slovenskim fantom ne stoji več Jadran kot košarkarski cilj, a kvečjemu le kot odskočna deska.

Ob vsem tem smo zabeležili tudi velik osip Jadranove publike, kar je jasen dokaz, da večina ljudi ne gleda več na to ekipo kot na našo »reprezentanco«. Naši športni navijači pa si bodo k sreči kmalu opomogli, saj se bo v tem mesecu pričelo tudi promocijsko prvenstvo. Na Tržaškem bodo nastopila štiri slovenska društva, kar pomeni, da bo v letošnji sezoni kar precej »derbijev«, to je pravih bojev, v katerih čestokrat opazimo našo globoko razdeljenost v svoji popolnosti.

a n

—o—

VEDNO ZANIMIVO IN AKTUALNO

»OGNJIŠČE«

■ nadaljevanje s 6. strani

čenoosti. Slovenci si bomo morali prevzeti nov grb, postavlja pa se vprašanje, kakšen naj bo, kakršnega so na primer prevzele nekatere nove afriške države, ko so postale neodvisne in suverene. Drugi bi v grb radi vstavili vse slovenske simbole, mnogi pa so pri tem pozabili, da slovenski grb že obstaja. Grbi so naša zgodovinska in kulturna dediščina, ki je bila do naših dni povsem zanemarjena. Vsi narodi so na te simbole ponosni, še posebej na njihovo starost, ki izpričuje njihovo zgodovinsko državnost in obstoj. Prav Slovenci pa smo prvi med petimi narodi, ki so imeli svoj grb (grb Karantanije leta 1160 s črnim panterjem). Grb so v tistem času imeli le še Francozi, Portugalci, Čehi. Iz tistega časa je poleg tega znan še cesarski orel. Res škoda, da zanemarjamo tak pomemben del naše zgodovine, zaključuje avtor.

V organizaciji sekcije SSk
za devinsko - nabrežinsko občino

IZLET PO ŠTAJERSKI VINSKI CESTI SOBOTA, 3. IN NEDELJA, 4.11.1990

SOBOTA, 3. NOVEMBRA OB 7. URI: Odhod avtobusa z nabrežinskega trga. Vožnja mimo Ljubljane, Kranja na mejni prehod Jezersko. Po prestopu meje se peljemo skozi Železno Kaplo, Velikovec, Ivnik po južni štajerski vinski cesti. Na tem področju je približno 600 vinskih točilnic. Obiskali bomo štiri točilnice, kjer bomo pokušali priznana vina. Po kosilu prehod meje v Radgoni in vožnja proti Radencem. Namestitev v hotelu, prosto za oddih. Večerja in prenočišče.

NEDELJA, 4. NOVEMBRA: Po zajtrku vožnja skozi Moravce do Bogojne. Ogled cerkve znanega slovenskega arhitekta Plečnika in v Filovcih ogled lončarske delavnice, kjer bomo lahko tudi kupili posamezne izdelke. Nadaljevanje poti skozi Ljutomer in Ormož. Ogled vinske kleti in pokušnja priznanih štajerskih vin. Vožnja do Ptuja, ogled mesta in kosilo v priznani gostilni »ZLATA GOSKA«. Popoldne vožnja mimo Celja, Ljubljane čez Fernetiče v Nabrežino.

Cena izleta vključuje vse storitve navedene v programu vključno pokušnje vin! Samo pijačo pri kosilu in večerji plača vsak sam!

Za potovanje je potreben veljavni potni list ali veljavna osebna izkaznica (izdana pred manj kot petimi leti)!

Vpisujejo:

Mario Kralj — tel. 200771

Martin Breclj — tel. 208270

Antek Terčon — tel. 362628 ali 299509

Ivan se je zdramil iz lastnih muk in dvignil glavo.

»Koliko otrok imaš?«

»Sedem ... O, moj Bog!«

Fant je posedel nekaj trenutkov, da je premagal svojo notranjost. Nato mu je truden nasmeh zaigral na obrazu. Dvignil se je, izdrl sabljo in jetniku presekal vezi.

»Pojdi!« mu je rekel. »Pojdi k svojim in skrivaj se, pobegni, da te ne najdejo!«

Obsojenec ni mogel verjeti. Ko se je zavedel, da je res tako, je začel teči. Na poti se je še enkrat okrenil.

»Bog ti povrni s tem, kar si meni storil!«

Ivan pa je stal na mestu z golo sabljo v roki in se ni premaknil, dokler ga niso zgrabili in odvedli v ječo, da pride pred sodbo.

3.

Za sodbo je bilo veliko zanimanje.

Sodna dvorana je bila temna, kakor da je pogreznjena nekam v podzemlje. Med stenami je vladala turobna resnoba. Za zelenimi mizami so sedeli našemljeni sodniki in generali. Držali so se hudo, kakor da so že davno pozabili smeh in ni v njih niti iskricke usmiljenja in božje ljubezni, kakor je ni bilo v knjigah postav, ki so ležale pred njimi.

Privedli so Ivana. Vseh oči so se jezno in strogo uprle vanj. Ta pa je stal med

dvema vojakoma, bil je pogumen, četudi mu je gledala smrt iz oči.

Sodnik se je dvignil in bral obtožbo. To je bila komaj umljiva zmešnjava besed. »Ali si res to storil?« je vprašal Ivana, ko je nehal brati, in znova sedel.

»Res,« je odgovoril Ivan tako zvaneč in odločno, da je zašumelo med ljudmi, ki so se gnetli v dvorani.

»Zakaj si to storil? Ali nisi imel poguma?«

»Poguma mi ne manjka,« mu je fant odgovoril in se nasmehnil kakor ob nekem spominu. »Nekoč sem brez drugega orožja, s samo sekiro šel nad medveda, ki sem ga ubil.«

Od začudenja je zašumelo po dvorani. Nekateri so se dvigali, da bi ga bolje videli.

»Zakaj torej nisi hotel ubijati?«

»Moj oče je ubijal, a je bil obsojen v smrt.«

»Če je postava govorila proti njemu, je moral umreti. Danes govori postava proti tebi. Zakaj si se torej uprl?«

Ivan je nekoliko pomislil, četudi mu je bilo srce navrhano odgovorov.

»Ker mi je oni stal privezan, brez orožja v rokah, nasproti.«

»To ne opravičuje.«

»In ker oni ni storil drugega, kakor da je branil čast svoje hčere.«

»To ne zadostuje.«

»Rekel mi je, da ima sedem otrok.«

Sodnik je samo stresnil z glavo.

»Ker je človek.«

Tedaj je zavladala v dvorani gluha ti-hota. Nihče si ni upal sopsti. Če bi bil le eden izmed njih zaklical: »Izpustimo ga«, bi bili, se je zdelo, vsi ponovili: »Izpustimo ga!«

Toda sodnik je kazal slej kot prej trd obraz. »Povej mi,« je spregovoril in odprl debelo, črno knjigo, »kdo ti je rekel, da ne smeš ubiti človeka?«

»Mati,« je odgovoril Ivan tako jasno kot prej. Čez trenutek je dostavil: »In Bog.«

Take tišine še ni bilo v tisti dvorani.

Sodnik se je odkrhal in glasno zaprl knjigo.

»Ali se kesaš svojega dejanja?«

»Ne.«

Tedaj je posijal skozi okno sončni žarek in padel naravnost na Ivanove prsi.

Sodniki so ga soglasno obsodili v smrt.

4.

Ivan je obsodbo sprejel z nasmehom. Niso ga iznenadili, saj je že prej vedel, da ga čaka, že takrat, ko je bil obsojencu porazal vrvi. Z nasmehom na obrazu se je vrnil v ječo. In se je smehljaj še tedaj, ko je pokleknil in molil k Bogu za svojo dušo.

(Dalje)